

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2020 оны 08 дугаар сарын 19
№31 /1133/

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

**Монгол Улсын
хууль**

**Хэлэлцээр соёрхон
батлах тухай**

**Монгол Улсын
Ерөнхийлөгчийн
зарлиг**

**Элчин сайдыг эгүүлэн
татах, тохоон томилох
тухай**

**Монгол Улсын
Үндсэн хуулийн
цэцийн дүгнэлт**

**Эрүүгийн хэрэг хянан
шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2
дугаар зүйлийн 2, 14.5 дугаар
зүйлийн 1, 14.11 дүгээр зүйлийн
2 дахь хэсэг нь Үндсэн хуулийн
холбогдох заалтыг зөрчсөн
эсэх маргааныг хянан
шийдвэрлэсэн тухай**

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

371. Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай 1673

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

372. Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон
томилох тухай Дугаар 79 1674

373. Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон
томилох тухай Дугаар 82 1674

374. Шүүгчийн бүрэн эрхийг сэргээх тухай Дугаар 83 1675

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

375. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай
хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2, 14.5 дугаар
зүйлийн 1, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь
хэсэг нь Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг
зөрчсөн эсэх маргааныг хянан
шийдвэрлэсэн тухай. Дугаар 05 1675

МОНГОЛ УЛС ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ

376. Эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа
харилцан үзүүлэх тухай Монгол улс, Бүгд
Найрамдах Хятад Ард Улсын засаг захиргааны
онцгой бүс Макао хоорондын хэлэлцээр 1683

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2020 оны 04 дүгээр
сарын 24-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засаг захиргааны онцгой бүс Макао хооронд 2019 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдөр байгуулсан “Эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх тухай Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засаг захиргааны онцгой бүс Макао хоорондын хэлэлцээр”-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Г.ЗАНДАНШАТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2020 оны 06 дугаар
сарын 04-ний өдөр

Дугаар 79

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3, Дипломат албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт заасныг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Литва Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Нэмэхийн Батааг эгүүлэн татаж, Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Литва Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Бархасын Доржийг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ХАЛТМААГИЙН
БАТТУЛГА**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2020 оны 06 дугаар
сарын 16-ны өдөр

Дугаар 82

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3, Дипломат албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт заасныг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Финланд Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Зоригийн Алтайг эгүүлэн татаж, Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Финланд Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Түвдэндоржийн Жанабазарыг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ХАЛТМААГИЙН
БАТТУЛГА**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2020 оны 06 дугаар
сарын 16-ны өдөр

Дугаар 83

Улаанбаатар
хот

Шүүгчийн бүрэн эрхийг сэргээх тухай

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, Шүүгчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.3 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгч Санжаагийн Амардэлгэрийн шүүгчийн бүрэн эрхийг сэргээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ХАЛТМААГИЙН
БАТТУЛГА**

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2020 оны 07 дугаар
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 05

Улаанбаатар
хот

**Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай
хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2, 14.5 дугаар зүйлийн 1,
14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг нь Үндсэн хуулийн
холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх маргааныг
хянан шийдвэрлэсэн тухай**

Үндсэн хуулийн цэцийн
хуралдааны танхим 12.00 цаг

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдааныг Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн Д.Одбаяр даргалж, Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн Ш.Цогтоо, Д.Солонго, Б.Буяндэлгэр /илтгэгч/, Г.Туулхүү нарын бүрэлдэхүүнтэй, хуралдааны нарийн бичгийн даргаар Б.Мөнхгэрэлийг оролцуулан Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны танхимд нээлттэй хийв.

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанд мэдээлэл гаргагч иргэн Э.Ганхөлөг оролцов.

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанаар Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2, 14.5 дугаар зүйлийн 1, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад "... Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм

буруутайд тооцож үл болно. ..." гэж заасныг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан хэлэлцэв.

Нэг. Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 8 дугаар хорооны оршин суугч, иргэн Э.Ганхөлөг, Баянзүрх дүүргийн 3 дугаар хорооны оршин суугч, иргэн Б.Дагиймаа нар Үндсэн хуулийн цэцэд хандан дараах агуулга бүхий мэдээлэл ирүүлжээ. Үүнд:

"Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2, 14.5 дугаар зүйлийн 1, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад "... Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. ..." гэснийг зөрчсөн гэж үзэж байна.

Яллагдагч, шүүгдэгч гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдаж байхдаа гэмт хэрэг үйлдсэн, үйлдэх магадлалтай боловч энэхүү үйлдлийг нь "дахин" гэдэг утгаар авч үзэх нь өрөөсгөл ойлголт юм. Өмнөх гэмт хэргийнх нь гэм буруутай эсэхийг нь шүүх тогтоосон тохиолдолд л дахин гэмт хэрэг гэдэг ойлголт яригдах нь зүйтэй. Шалгагдаж байгаа гэмт хэрэг дээрээ гэм буруутай нь тогтоогдоогүй байхад шууд "дахин" гэж авч үзэж байгаа нь яллагдагч, шүүгдэгчийн эрх зүйн байдлыг дордуулж байгаа, цаашлаад гэмт хэрэг тулгах, хүний эрхийг ноцтой зөрчиж байгаа явдал юм. Гэм буруутай нь тогтоогдсон шүүхийн тогтоол гараагүй байхад яллагдагч, шүүгдэгчийг гэм буруутай гэж шууд үзэж, давхар "дахин" гэдэг ойлголтоор хүний тодорхой эрхүүдийг хязгаарлаж байгаа нь Үндсэн хуулийг зөрчиж байна.

Иймд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн "дахин гэмт хэрэг үйлдэх" гэсэн нэр томъёо орсон 14.2 дугаар зүйлийн 2, 14.5 дугаар зүйлийн 1, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын холбогдох хэсгийг зөрчсөн эсэхийг тогтоож өгнө үү." гэжээ.

Хоёр. Монгол Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Нямбаатар Үндсэн хуулийн цэцэд ирүүлсэн хариу тайлбартаа:

"Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын "... Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. ..." гэж заасныг ... зөрчөөгүй гэж үзэн дараах тайлбарыг хүргүүлж байна.

1.Монгол Улсын Үндсэн хуульд гэмт хэрэг үйлдэх гэсэн ойлголт, гэмт хэрэг үйлдэж шүүхээр нотлогдох буюу тогтоох, гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцох гэсэн ойлголтыг ялгамжтайгаар дараах байдлаар тусгасан байна.

Тухайлбал, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 1 дэх заалтад "... Монгол Улсын Эрүүгийн хуульд заасан онц хүнд гэмт хэрэг үйлдсэний учир шүүхийн хүчин төгөлдөр тогтоолоор ялын дээд хэмжээ оногдуулснаас бусад тохиолдолд хүний амь нас бусниулахыг хатуу хориглоно;" гэж, мөн зүйлийн 14 дэх заалтад "... Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. ..." гэж, Хорин есдүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт "... Улсын Их Хурлын гишүүн гэмт хэрэгт холбогдсон тухай асуудлыг Улсын Их Хурлын чуулганаар хэлэлцэж, бүрэн эрхийг нь түдгэлзүүлэх эсэхийг шийдвэрлэнэ. Уул гишүүн гэмт хэрэг үйлдсэн гэж шүүх тогтоовол Улсын Их Хурал түүнийг гишүүнээс нь эгүүлэн татна." гэж тус тус заажээ.

Хууль тогтоогч Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд Үндсэн хуулийн дээрх заалтыг гол удирдлага болгож буюу гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай гэсэн ойлголт, гэмт хэрэг үйлдсэн гэх ойлголтыг тус тусад нь ялган хуульчилсан. Тухайлбал, гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай гэсэн ойлголтыг шүүхийн шийдвэрээр тогтоогдсон үйл баримт, гэм буруутай этгээдийн талаар тодорхойлон тусгасан бол гэмт хэрэг үйлдсэн гэсэн ойлголтыг хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт, прокурорын хяналт, шүүх хуралдааны явцад хэрэглэгдэхээр буюу гэм буруугийн асуудалтай холбоогүй байдлаар хуульчилсан.

Өөрөөр хэлбэл, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт "... дахин гэмт хэрэг үйлдэхгүй, ... байх талаар хувийн баталгааг бичгээр гаргаж, гарын үсэг зурна." гэж, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Яллагдагч ..., түүнийг дахин гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор ... таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах эсэхийг прокурорын саналыг үндэслэн шүүх шийдвэрлэнэ.", 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт "... яллагдагчид ... дахин гэмт хэрэг үйлдсэн бол цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч болно." гэж тус тус заасан нь гэмт хэрэг үйлдэгдсэн фактад процессын шийдвэр гаргах буюу таслан сэргийлэх арга хэмжээ авагдах үндэслэл болж байгаагаас бус мэдээлэл гаргагчийн мэдээлэлд дурдсан шүүхийн өмнөөс яллагдагч, шүүгдэгчийг гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож байгаа хэрэг огт биш юм.

2.Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц ... хууль зүйн ... баталгааг бүрдүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна." гэж заасан бөгөөд

үүний хүрээнд холбогдох хууль тогтоомжоор иргэний эрх, эрх чөлөөг зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, зөрчигдсэн эрхийг сэргээн эдлүүлдэг.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зорилт нь гэмт хэргийг шуурхай, бүрэн илрүүлэх, гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийг олж тогтоох, шударгаар ял оногдуулах, гэм буруугүй хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцохгүй байх, хүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, зөрчигдсэн эрхийг сэргээхэд оршдог.

Хууль тогтоогч Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Арван дөрөвдүгээр бүлэгт таслан сэргийлэх арга хэмжээний талаарх зохицуулалтыг тусгасан. Мөрдөгч хуульд зааснаар мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж гэмт хэрэг гарсан, уг гэмт хэргийг аливаа этгээд үйлдсэн гэж үзэх нөхцөл байдал тогтоогдсон тохиолдолд тухайн хүнд эрүүгийн хэрэг үүсгэн яллагдагчаар татаж, таслан сэргийлэх арга хэмжээ авдаг.

Таслан сэргийлэх арга хэмжээ авах үндэслэлд туссан “дахин гэмт хэрэг үйлдэх” гэсэн ойлголт нь яллагдагч, шүүгдэгчийн өмнө үйлдсэн буюу шалгагдаж байгаа гэмт хэрэгтэй нь огт хамааралгүй бөгөөд гагцхүү эрүүгийн хууль тогтоомжийн урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэрэгслийн хэмжээнд буюу яллагдагч, шүүгдэгчийг нэмж өөр төрлийн гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх, нөгөө талаас хохирогчийг хамгаалах, цаашлаад өөр этгээдийг гэмт хэргийн золиос, хохирогч болохоос сэргийлэх, хамгаалах агуулга, зорилго бүхий зохицуулалт юм. ...” гэсэн байна.

Гурав. Дээрх маргаанд холбогдуулан Монгол Улсын дээд шүүхээс дараах тайлбарыг ирүүлсэн байна. Үүнд:

“... Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан хүний эрх, эрх чөлөө, нийтийн болон үндэсний ашиг сонирхол, Үндсэн хуулийн байгуулал, үндэсний болон хүн төрөлхтний аюулгүй байдлыг гэмт халдлагаас хамгаалах, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зорилгыг хангах үүднээс үндэсний хэмжээний эрүүгийн эрх зүйн тогтолцоог бүрдүүлэх, түүний эрх зүйн үндсийг тодорхойлох онцгой бүрэн эрхийг Улсын Их Хурал хэрэгжүүлэн ажилладаг.

Хууль тогтоох бүрэн эрхийн хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлаас 2017 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийг баталсан бөгөөд ингэхдээ эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны нийтлэг зорилтыг хангах, тухайн ажиллагаанд оролцогч нэг бүрийн хууль ёсны эрх ашгийг хангах, түүнчлэн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны нийтлэг зорилтыг хангах, тухайн ажиллагаанд оролцогч нэг

бүрийн хууль ёсны эрх ашгийг хангах, түүнчлэн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны үндэслэл, журмыг нэг мөр хэрэгжүүлэх, эдгээртэй холбоотой эрх зүйн харилцааг үр дүнтэй зохицуулах арга хэрэгслийн нэг болох таслан сэргийлэх арга хэмжээний зохицуулалтыг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Арван дөрөвдүгээр бүлэгт тодорхойлж өгсөн.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаан дахь таслан сэргийлэх арга хэмжээний зорилго, түүний зориулалт нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа хэвийн, шуурхай явагдахад бодитойгоор саад учруулж буй, эсхүл саад учруулж болзошгүй яллагдагч, шүүгдэгчийн үйлдлийг гаргуулахгүй байх, тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх, түүнчлэн хуулийг үндэслэлтэй, шударгаар хэрэгжүүлэх явдлыг хангахад чиглэгддэг.

Шүүгч, прокурор, мөрдөгч нар тодорхой төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээг сонгон хэрэглэхдээ хуульд заасан үндэслэл, журмыг чанд биелүүлж, ажиллах ёстой бөгөөд яллагдагч болон шүүгдэгч нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас оргон зайлах, гэмт үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлж болзошгүй байгаа, мөн гэрч, хохирогч болон бусад оролцогч нарыг дарамталж сүрдүүлсэн, гэмт хэргийн ул мөр, бусад нотлох баримтыг устгаж болзошгүй, түүнчлэн өөр бусад байдлаар хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулж болзошгүй талаар үндэслэл бүхий баримт мэдээлэл байгаа зэрэг нь таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэглэх үндэслэлд хамаардаг.

Дээр дурдсаны дагуу эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны үед таслан сэргийлэх арга хэмжээ хэрэглэх гол зорилгын нэг бол яллагдагч, шүүгдэгчийг гэмт үйлдлээ үргэлжлүүлэх, эсхүл шинээр, өөр гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх агуулгыг илэрхийлж байдаг бөгөөд энэхүү үндэслэл нь эрүүгийн эрх зүйн онолын хувьд нэгэнт хүлээн зөвшөөрөгдсөн, дэлхийн улс орнуудын эрүүгийн эрх зүйн тогтолцоонд өргөнөөр хэрэглэгддэг эрх зүйн нийтлэг хэм хэмжээ байдаг.

Тодорхой үндэслэл бүхий баримт мэдээлэлд тулгуурлан гэмт хэрэг үйлдэгдэх бодит болон болзошгүй нөхцөл байдлыг үнэлж дүгнэн, дээрх байдлаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс яллагдагч, шүүгдэгч нарт таслан сэргийлэх арга хэмжээг сонгох үндэслэлийг тодорхойлохдоо “дахин гэмт хэрэг үйлдэх” гэх ерөнхий нэр томьёо хэрэглэх нь эрүүгийн эрх зүйн гэм буруугийн зарчим, түүний агуулгад харшлахгүй юм.

Учир нь энэхүү нэр томьёо нь хэн нэгнийг гэмт хэрэгт гэм буруутайд тооцох шууд агуулгыг илэрхийлж байгаа бус, харин яллагдагч, шүүгдэгч нарын хувьд буруутгагдаж байгаа гэмт хэргийнх нь нэгэн адил шүүхээс гэм буруугийн асуудлыг эцэслэн шийдвэрлээгүй байгаа, түүнчлэн эрүүгийн

хариуцлага хүлээлгэх шууд үр дагавар үүсгэхгүй, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад эрүүгийн хуульд тодорхойлсон үйлдэл, эс үйлдэхүйн ерөнхий нэр томъёог нийтлэг байдлаар хэрэглэж байгаа илэрхийлэл болно.

Монгол Улсын эрүүгийн эрх зүйн хөгжлийн түүхэн уламжлалаас авч үзвэл эрүүгийн хэрэг байцаан шийдвэрлэх ажиллагааны үед таслан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэглэх үндэслэлийг тодорхойлохдоо “гэмт хэрэг үйлдэж болох бүрэн үндэстэй байгаа”, мөн “гэмт хэрэг үйлдэж болох үндэслэлтэй бол” гэсэн нэр томъёонууд хэрэглэж ирсэн байх бөгөөд хууль тогтоогчийн зүгээс 2017 оны эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд уг харилцааг тодорхойлохдоо “дахин” гэх нэр томъёог нэмсэн нь агуулга болон зарчмын ямар нэгэн зөрүүгүй, гагцхүү яллагдагч болон шүүгдэгчийг шалгагдаж байгаа хэргээс нь ялгахын тулд тодотголын шинжтэйгээр хэрэглэсэн гэж ойлгогдохоор байгаа болно.

Эдгээр үндэслэлүүдээс дүгнэж үзэхэд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Арван дөрөвдүгээр бүлэгт таслан сэргийлэх арга хэмжээг сонгон хэрэглэх үндэслэлийг тодорхойлсон холбогдох заалтуудад “дахин гэмт хэрэг үйлдсэн” гэх нэр томъёо хэрэглэсэн байгаа нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад заасан “... Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. ...” гэсэн заалтын үзэл санаа, агуулгатай зөрчилдөхгүй бөгөөд уг эрх зүйн зарчмын суурь шинж чанар, хүрээнд үл хамаарах зохицуулалт гэж ойлгож болно. Тодруулбал, энэ нь төрөөс хүний үндсэн эрх, нийтлэг ашиг сонирхлыг хамгаалах баталгааг бүрдүүлэх зорилгыг хангах хүрээнд, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тодорхой үе шатанд хүний эрхийн зохистой хязгаарлалт тогтооход чиглэсэн зохицуулалт юм.” гэжээ.

ҮНДЭСЛЭЛ:

1.Нэр бүхий иргэдээс ирүүлсэн мэдээллийн дагуу Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 14.9 дүгээр зүйлийн 1.3 дахь заалт, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн эсэх асуудлаар Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаа үүсгэсэн.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2020 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.9 дүгээр зүйлийн 1.3 дахь заалтын “гэмт хэрэг дахин үйлдэх талаар үндэслэл бүхий баримт, мэдээлэл байгаа,” гэснийг “гэмт хэрэг үйлдэж болзошгүй талаар үндэслэл бүхий баримт, мэдээлэл байгаа” гэж өөрчилсөн боловч мөн хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Яллагдагч ... дахин гэмт хэрэг үйлдэхгүй ...

байх талаар хувийн баталгааг бичгээр гаргаж, гарын үсэг зурна.”, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Яллагдагч ...-г дахин гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор ... хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах эсэхийг прокурорын саналыг үндэслэн шүүх шийдвэрлэнэ.”, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Өсвөр насны яллагдагч, хөхүүл хүүхэдтэй эмэгтэй яллагдагч, жирэмсэн яллагдагчид ... дахин гэмт хэрэг үйлдсэн бол цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч болно.” гэсэн маргаан бүхий заалтуудыг хэвээр үлдээсэн байна.

2.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт тусгасан “дахин гэмт хэрэг үйлдэхгүй байх, дахин гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх, дахин гэмт хэрэг үйлдсэн бол” гэсэн ойлголтыг гэмт хэрэг үйлдэгдэж болзошгүй нөхцөл байдлыг харгалзан түүнээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор таслан сэргийлэх тодорхой төрлийн арга хэмжээг авах үндэслэл болгон хуульчилжээ.

Дээрх заалтуудад тусгасан “гэмт хэрэг үйлдэх” гэсэн ойлголт нь аливаа этгээдийг шүүхээс гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай болохыг тогтоосонтой адил утга агуулгыг илэрхийлэхгүй байх бөгөөд энэ нь гэм буруугийн асуудалтай холбоогүй байдлаар, монгол хэлний үйлдэхүйн ерөнхий утгыг илэрхийлэн хуульчилсан гэж үзэхээр байна. Тиймээс “дахин гэмт хэрэг үйлдэхгүй байх, дахин гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх, дахин гэмт хэрэг үйлдсэн бол” гэсэн үндэслэлээр тодорхой төрлийн таслан сэргийлэх арга хэмжээ авагдсан этгээдүүдийг шалгагдаж буй гэмт хэрэгтээ болон мөн өөр гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутай гэж үзэхгүй бөгөөд уг заалтуудыг практикт одоо шалгагдаж буй хэргээсээ гадна “цаашид өөр гэмт хэрэг үйлдэхээс сэргийлэх, эсхүл өөр гэмт хэрэг үйлдсэн бол” гэсэн утгаар ойлгон хэрэглэж байна.

Иймд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг нь агуулгын хувьд гэм буруугийн зарчим, түүнийг бэхжүүлсэн Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтын холбогдох хэсгийг зөрчсөн гэх үндэслэлгүй байна.

3.Гэмт хэрэг үйлдэгдэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах нь олон улсад нийтлэг байдлаар хэрэглэгддэг тул эрх бүхий субъектээс хуулийг дээр дурдсанаар нэг мөр ойлгон хэрэглэж байгаа боловч хууль тогтоогчийн зүгээс Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн зохицуулалтын холбогдох нэр томъёог аливаа хоёрдмол утгагүйгээр тодорхой, боловсронгуй болгох шаардлага байгааг дурдах нь зүйтэй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Жаран дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Жаран зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, мөн зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1 дэх заалт, Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 31, 32 дугаар зүйлийг тус тус удирдлага болгон

**МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН НЭРИЙН ӨМНӨӨС ДҮГНЭЛТ
ГАРГАХ нь:**

1.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 14.2 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Яллагдагч шүүх, прокурорын мэдэгдэх хуудсаар дуудсан цагт хүрэлцэн ирэх, дахин гэмт хэрэг үйлдэхгүй, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулахгүй байх талаар хувийн баталгааг бичгээр гаргаж, гарын үсэг зурна.”, 14.5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Яллагдагч эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд саад учруулахгүй байх, түүнийг дахин гэмт хэрэг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тогтоосон газар, нутаг дэвсгэрээс гарч явах, Монгол Улсын хилээр гарахыг хязгаарлах, тодорхой газар очих, тодорхой хүнтэй уулзахыг хориглох, тогтоосон замаар зорчихыг яллагдагчид даалгаж, хязгаарлалт тогтоох таслан сэргийлэх арга хэмжээг авах эсэхийг прокурорын саналыг үндэслэн шүүх шийдвэрлэнэ.”, 14.11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Өсвөр насны яллагдагч, хөхүүл хүүхэдтэй эмэгтэй яллагдагч, жирэмсэн яллагдагчид энэ хуулийн 14.9 дүгээр зүйлд заасан үндэслэлээр, эсхүл урьд авсан таслан сэргийлэх арга хэмжээг зөрчсөн, дахин гэмт хэрэг үйлдсэн бол цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авч болно.” гэж тус тус заасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад “... Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно. ...” гэснийг зөрчөөгүй байна.

2.Энэхүү дүгнэлтийг Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу хүлээн авснаас хойш 15 хоногийн дотор хэлэлцэж, хариу ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд уламжилсугай.

ДАРГАЛАГЧ

Д.ОДБАЯР

ГИШҮҮД

Ш.ЦОГТОО

Д.СОЛОНГО

Б.БУЯНДЭЛГЭР

Г.ТУУЛХҮҮ

МОНГОЛ УЛС ОЛОН УЛСЫН ГЭРЭЭ
ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТАЛААР ЭРХ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА

ХАРИЛЦАН ҮЗҮҮЛЭХ ТУХАЙ

МОНГОЛ УЛС,

БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД УЛСЫН
ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ ОНЦГОЙ БҮС МАКАО
ХООРОНДЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР

Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын төв Засгийн газраас энэхүү хэлэлцээрийг байгуулах бүрэн эрх авсан Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засаг захиргааны онцгой бүс Макао (“Засаг захиргааны онцгой бүс Макао”) (цаашид “талууд” гэх),

Хоёр талын эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх хамтын ажиллагааг боловсронгуй болгохыг эрмэлзэн,
Дараах зүйлсийг хэлэлцэн тохиролцов. Үүнд:

1 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ
Хэлэлцээрийн үйлчлэх хүрээ

1.Талууд энэхүү хэлэлцээрт заасны дагуу эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлнэ.

2.Энэхүү хэлэлцээрт заасны дагуу дараах эрх зүйн туслалцааг үзүүлнэ. Үүнд:

- (a) холбогдох этгээдийн байршлыг тогтоох болон танин тогтоох;
- (b) баримт бичиг гардуулах;
- (c) нотлох баримт, эд зүйлс, эсхүл баримт бичиг олж авах;
- (d) нэгжлэг хийх болон эд зүйл хураан авах;
- (e) саатуулагдсан болон бусад этгээдийг түр шилжүүлэх;
- (f) гэмт хэргийн улмаас олдсон хэрэгсэл болон орлогыг илрүүлэх, зогсоох, хураах;

(g) шүүхийн, эсхүл албаны мэдээлэл, баримт бичиг болон хэргийн материалаар хангах;

(h) эд хөрөнгө илгээх болон эд зүйлсийг түр хугацаагаар өгөх;

(i) хүсэлт хүлээн авагч талын хуульд харшлаагүй бусад хэлбэрийн туслалцаа.

3.Энэхүү хэлэлцээрийн зорилгоор “эрүүгийн хэрэг” гэдэгт туслалцаа үзүүлэхийг хүссэн хүсэлт гаргах үед хүсэлт гаргагч талын шүүхийн харьяаллын хүрээнд байгаа хэрэгт мөрдөн байцаах, яллах, эсхүл хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулахыг ойлгоно.

4.Энэхүү хэлэлцээр нь дараах зүйлд хамаарахгүй. Үүнд:

(a) оргон зайлсан гэмт этгээдийг шилжүүлэх;

(b) хүсэлт хүлээн авагч талын хууль тогтоомж болон энэхүү хэлэлцээрийн 16, 17 дугаар зүйлд зөвшөөрөгдсөнөөс бусад тохиолдолд хүсэлт гаргагч талын гаргасан эрүүгийн хэрэгт холбогдох шүүхийн шийдвэрийг хүсэлт хүлээн авагч талд биелүүлэх;

(c) ял эдлүүлэх зорилгоор ялтан шилжүүлэх;

(d) эрүүгийн гэмт хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг шилжүүлэх.

5.Энэхүү хэлэлцээр нь талуудын хооронд гагцхүү эрх зүйн харилцан туслалцаа үзүүлэхэд чиглэгдсэн байна. Энэхүү хэлэлцээрийн заалт нь аливаа этгээдэд нотлох баримтыг олж авах, нуун дарагдуулах болон хасах, эсхүл хүсэлтийг гүйцэтгэхэд саад учруулах ямар нэг эрх үүсгэхгүй.

6.Энэхүү хэлэлцээрийн аль ч заалт нь нөгөө талын шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэх эсхүл нөгөө талын эрх бүхий байгууллагын хуулиар хамгаалагдсан чиг үүргийг хэрэгжүүлэх нөхцөл болохгүй.

2 ДУГААР ЗҮЙЛ

Эрх бүхий төв байгууллага

1.Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор талууд өөрсдийн эрх бүхий төв байгууллагаар дамжуулан харилцана.

2.Монгол Улсын эрх бүхий төв байгууллага нь Хууль зүй, дотоод хэргийн яам байна. Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засаг захиргааны онцгой бүс Макаогийн эрх бүхий төв байгууллага нь нь Ерөнхий прокурорын газар байна.

3.Аль ч тал өөрсдийн эрх бүхий төв байгууллагаа өөрчилж болох бөгөөд энэхүү өөрчлөлтийн талаар нөгөө талдаа даруй бичгээр мэдэгдэнэ.

4.Энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор эрх бүхий төв байгууллага хоорондоо шууд, эсхүл дипломат шугамаар харилцана.

3 ДУГААР ЗҮЙЛ

Туслалцаа үзүүлэхээс татгалзах үндэслэл

Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд дараах тохиолдолд туслалцаа үзүүлэхээс татгалзана. Үүнд:

(a) Монгол Улсын хувьд хүсэлтийг биелүүлэх нь тусгаар тогтнол, аюулгүй байдал, нийгмийн хэв журам, эсхүл нийтийн үндсэн эрх ашигт хохирол учруулахаар бол, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засаг захиргааны онцгой бүс Макаогийн хувьд хүсэлтийг биелүүлэх нь Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын үндэсний батлан хамгаалах, гадаад бодлого, тусгаар тогтнол эсхүл Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын нутаг давсгэрийн аль ч хэсгийн болон Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засаг захиргааны онцгой бүс Макаогийн нийгмийн хэв журам, эсхүл нийтийн үндсэн эрх ашигт хохирол учруулахаар бол;

(b) хүсэлт хүлээн авагч тал тухайн туслалцаа үзүүлэх гэмт хэргийг улс төрийн болон улс төрийн шинжтэй гэмт хэрэг гэж үзэх хангалттай үндэслэл байгаа бол. Улс төрийн гэмт хэрэгт дараах хэрэг хамаарахгүй. Үүнд:

(i) Төрийн тэргүүн болон Засгийн газрын тэргүүн, түүний гэр бүлийн гишүүдийн амь насыг хохироосон болон хохироохоор завдсан, эсхүл халдан довтолсон болон довтлохоор завдсан;

(ii) Талуудын нэгдэн орсон олон талт олон улсын гэрээнээс үүдэлтэй улс төрийн гэмт хэрэг болон улс төрийн шинжтэй гэмт хэрэгтэй холбоотой ямар ч гэмт хэрэг;

(c) хүсэлт хүлээн авагч талын хуулиар тухайн хүсэлт нь эрүүгийн гэмт хэрэгт хамааралгүй, цэргийн хуулиар зохицуулагдах гэмт хэрэг бол;

(d) хүсэлт нь тухайн этгээдийг үндэс угсаа, арьс өнгө, хүйс, шашин шүтлэг, иргэний харьяалал, хэл, улс төр болон ертөнцийг үзэх үзэл бодол, боловсролын түвшин, эдийн засгийн байдал болон нийгмийн түвшин, эсхүл аль нэг нийгмийн бүлэгт хамаарагддаг эсэхээс нь шалтгаалж хянан шийдвэрлэх болон шийтгэх зорилготой, эсхүл тухайн этгээдийн эрх ашгийг дээрх аль нэг шалтгаанаар хохирооно гэж үзэх хангалттай үндэслэлтэй бол;

(e) хүсэлт гаргагч талаас мөрдөн байцаах, яллах, эсхүл хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулах гэмт хэрэгт хүсэлт хүлээн авагч талын хуулиар яллах ажиллагаа дууссан, хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон эсхүл өршөөл үзүүлсэн бол;

(f) хүсэлт хүлээн авагч талын нутаг дэвсгэрт үйлдсэн үйлдэл нь гэмт хэрэгт тооцогдохгүй бол;

(g) хүсэлт хүлээн авагч талын нутаг дэвсгэрт үйлдсэн гэмт хэргийн хөөн хэлэлцэх хугацаа дууссан гэмт хэрэгт холбогдох этгээдийг яллахтай холбоотой гаргасан хүсэлт;

(h) хүсэлт нь хүсэлт гаргагч талын хуулиар цаазаар авах, бүх насаар нь хорих, тодорхой бус хугацаагаар хорих болон тухайн этгээдийн эрх ашиг нэр хүндийг дахин засан сэргээх боломжгүйгээр хохироон сүйтгэх аль нэг шалтгаанаар хохироохгүй байх хангалттай нотолгоог гаргаж өгөөгүй тохиолдолд хүсэлт хүлээн авагч тал туслалцаа үзүүлэхээс татгалзаж болно.

4 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ **Хүсэлтийн агуулга**

1.Эрх зүйн туслалцаа хүссэн хүсэлтийг бичгээр гаргана. Яаралтай тохиолдолд, хүсэлт хүлээн авагч талд хүсэлтийг өөр хэлбэрээр гаргаж болох бөгөөд түүнээс хойш арван тав (15) хоногийн дотор баталгаажуулан бичгээр хүргүүлнэ.

2.Хүсэлтэд дараах зүйлсийг агуулна. Үүнд:

(a) талуудын хүсэлтэд дурдсан хамаарал бүхий эрх бүхий байгууллагын нэр;

(b) хүсэлтийн зорилго болон туслалцааны тайлбар;

(с) мөрдөн байцаах эсвэл хянан шийдвэрлэх ажиллагааны зорилго, хэлбэр, болон холбогдох хууль тогтоомжийн талаарх танилцуулга;

(d) нууцлалын шаардлага болон түүний шалтгаан;

(е) хүсэлт хүлээн авагч талаас хүсэлтэд дурдсан асуудлаар аливаа арга хэмжээ авахыг хүссэн хүсэлт;

(f) хүсэлтийг гүйцэтгэвэл зохих хугацаа.

3.Туслалцаа хүссэн хүсэлтэд шаардлага, бололцооны хүрээнд дараах зүйлсийг тусгана. Үүнд:

(a) нотлох баримт авах шаардлагатай этгээдийн хувийн мэдээлэл, харьяалал, оршин байгаа газрын мэдээлэл;

(b) тухайн этгээдийн ямар хэргээр шалгагдаж байгаа болон тухайн этгээдээс тодруулах асуултын жагсаалт;

(с) баримт бичиг гардуулах этгээдийн хувийн болон оршин байгаа газрын мэдээлэл, мөрдөн байцаалт болон хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай харилцан хамаарал болон, гардуулж өгөх арга замын талаарх мэдээлэл;

(d) хүсэлт гаргагч талд биеэр байлцах этгээдийн зардал болон авбал зохих амьжиргааны тэтгэмж болон зардлын талаарх мэдээлэл;

(е) тухайн этгээдийн хувийн болон оршин байх газрын мэдээлэл;

(f) эрэн сурвалжлагдаж байгаа этгээдийн болон хураан авсан мөн ирүүлэхийг хүссэн эд хөрөнгийн талаарх мэдээлэл;

(g) хүсэлтийг зохих ёсоор гүйцэтгэхэд шаардагдах бусад мэдээлэл.

4.Хэрэв хүсэлт хүлээн авагч тал хүсэлтэд дурдсан мэдээлэл хүсэлтийг биелүүлэхэд хангалтгүй гэж үзвэл нэмэлт мэдээллийг хүсэлт гаргагч талаас хүсэж болно.

5.Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу баримт бичгийг хүсэлт хүлээн авагч талын албан ёсны хэл, эсхүл англи хэлээр орчуулж хавсаргана.

5 ДУГААР ЗҮЙЛ

Хүсэлтийг гүйцэтгэх

1.Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд хүсэлтийг даруй гүйцэтгэнэ. Хэрэв хүсэлт хүлээн авагч талын хуулиар хориглоогүй бол хүсэлт гаргагч талын тодорхойлсон хэлбэрээр гүйцэтгэж болно.

2.Хүсэлт хүлээн авагч талын мөрдөн байцаах болон хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд нөлөөлж болзошгүй тохиолдолд хүсэлт хүлээн авагч тал эрх зүйн туслалцаа үзүүлэхээ хойшлуулж болно.

3.Хүсэлт хүлээн авагч талд хүсэлтийг гүйцэтгэхэд мэдэгдэхүйц саатал учрах нөхцөл байдал илэрсэн тохиолдолд тухайн нөхцөл байдлын талаар хүсэлт гаргагч талд даруй мэдэгдэнэ.

4.Хүсэлт хүлээн авагч тал хүсэлтийг бүхэлд нь эсхүл зарим хэсгийг гүйцэтгэхгүй байх тухай шийдвэр, шалтгааныг хүсэлт гаргагч талд нэн даруй мэдэгдэнэ.

5.Хүсэлт хүлээн авагч тал эрх зүйн туслалцааны хүсэлтийг гүйцэтгэхээс татгалзах, эсхүл хойшлуулах тохиолдолд дараах арга хэмжээг авна. Үүнд:

- (a) Хүсэлтийг гүйцэтгэхээс татгалзах эсхүл хойшлуулах болсон шалтгааныг нэн даруй хүсэлт гаргагч талд мэдэгдэнэ.
- (b) Хүсэлт хүлээн авагч талаас шаардлагатай гэж үзсэн нөхцөл байдлын дагуу эрх зүйн туслалцаа үзүүлж болох эсэхийг хүсэлт хүлээн авагч талтай тодорхойлон зөвлөлдөнө.

6.Хэрэв хүсэлт гаргагч тал тус зүйлийн 5 (b) дэд хэсэгт заасан туслалцааны нөхцөлийг хүлээн авбал тухайн нөхцөлийг дагах үүрэгтэй.

7.Хүсэлт гаргагч талын хүсэлтийн дагуу, хүсэлт хүлээн авагч тал эрх зүйн туслалцааг гүйцэтгэх огноо болон байршлыг хүсэлт гаргагч талд мэдэгдэж, хүсэлт хүлээн авагч тал хэрэв зөвшөөрсөн тохиолдолд хүсэлт гаргагч талын холбогдох эрх бүхий этгээдийг оролцуулах болно.

8.Хүсэлт хүлээн авагч тал эрх зүйн туслалцааг гүйцэтгэсэнтэй холбогдох үр дүнг хүсэлт гаргагч талд даруй мэдэгдэнэ.

6 ДУГААР ЗҮЙЛ

Ашиглалтын хязгаарлал

Хүсэлт гаргагч тал энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд авсан аливаа мэдээлэл болон нотлох баримтыг мөрдөн байцаалт, яллах болон хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас бусад тохиолдолд хүсэлт хүлээн авагч талын урьдчилсан зөвшөөрөлгүйгээр ашиглах, эсхүл шилжүүлж болохгүй.

7 ДУГААР ЗҮЙЛ

Нууц хадгалалт

1.Хүсэлт хүлээн авагч тал нь эрх зүйн туслалцаа үзүүлэхийг хүссэн хүсэлт, түүний агуулга, холбогдох бусад баримт бичиг болон хүсэлтийн дагуу авсан арга хэмжээний талаарх нууцлалыг чандлан хадгалахад дээд зэргийн хүчин чармайлт гаргана. Хэрэв хүсэлт биелүүлэх явцад нууцыг задруулалгүйгээр хүсэлтийг гүйцэтгэх боломжгүй гэж үзвэл хүсэлт хүлээн авагч тал энэ тухай хүсэлт гаргагч талд мэдэгдэж, тухайн хүсэлтийг үргэлжлүүлэн биелүүлэх эсэхийг шийдвэрлэнэ.

2.Хүсэлт гаргагч тал хүсэлт хүлээн авагч талын зүгээс нууцлахыг хүссэн мэдээлэл, нотлох баримтыг мөрдөн байцаах, шүүн таслах ажиллагаанаас бусад тохиолдолд нууцлана.

8 ДУГААР ЗҮЙЛ

Холбогдох этгээдийн байршлыг тогтоох болон таньж олуулах

Хүсэлтэд аль нэг хүний байршлыг тогтоох болон таньж олуулахаар хүссэн бол хүсэлт хүлээн авагч тал хүсэлтийг биелүүлэхийг эрмэлзэнэ.

9 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Нотлох баримт, эд зүйл, баримт бичиг олж авах

1.Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд нотлох баримт, мэдүүлэг авах, эсхүл хүсэлт гаргагч талд шилжүүлэн өгөх зорилгоор нотлох баримт, холбогдох мэдээлэл бусад материалыг гаргуулан авна.

2.Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд хүсэлтийг гүйцэтгэх явцад хүсэлтэд дурдсан төлөөлөгчийг оролцуулахыг зөвшөөрөх бөгөөд уг этгээдэд мэдүүлэг, эсхүл нотлох баримт авах этгээдээс байцаалт авахыг зөвшөөрч болно. Хэрэв шууд байцаалт авахыг зөвшөөрөхгүй тохиолдолд уг этгээдээс мэдүүлэг, эсхүл нотлох баримт авах этгээдээр дамжуулж асуулт асуухыг зөвшөөрч болно.

3.Хүсэлт хүлээн авагч талд нотлох баримт гаргаж өгөх тухайн этгээд дараах тохиолдолд нотлох баримт гаргаж өгөхөөс татгалзаж болно:

- (a) хүсэлт хүлээн авагч талын хуулиар хүсэлт хүлээн авагч талаас үүсгэсэн хэрэгтэй ижил төстэй нөхцөлд нотлох баримт өгөхөөс татгалзаж болохыг тухайн этгээдэд зөвшөөрсөнд; эсхүл
- (b) Хүсэлт гаргагч талын хуулиар хүсэлт гаргагч талын тухайн хэрэгт нотлох баримт өгөхөөс татгалзахыг түүнд зөвшөөрсөн бол.

4.Хэрэв хүсэлт гаргагч талын хуулийн дагуу тухайн этгээд нотлох баримт гаргаж өгөхөөс татгалзах эрхтэй гэж үзвэл хүсэлт хүлээн авагч тал заавал хүсэлт гаргагч талын эрх бүхий байгууллагаас баталгааг гаргуулна.

10 ДУГААР ЗҮЙЛ

Баримт бичиг гардуулах

1.Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд, хүсэлт гаргагч талаас түүнд шилжүүлсэн баримт бичгийг аль болох боломжийн хэмжээнд гардуулна.

2.Аль нэг этгээдийг хүрэлцэн ирхийг шаардсан баримт бичгийг гардуулах хүсэлтийг тухайн этгээд хүрэлцэн ирсэн байх өдрөөс ер (90) хоногийн өмнө хүсэлт хүлээн авагч талд хүргүүлнэ. Яаралтай тохиолдолд, хүсэлт хүлээн авагч тал энэхүү шаардлагаас татгалзаж болно.

3.Хүсэлт хүлээн авагч тал нь дээрх баримт бичгийг гардуулсан нотолгоог огноо, газар, байршлын мэдээллийг тайлбарын хамт эрх бүхий байгууллагын тамга, эсхүл тэмдэг дарж, гарын үсэг зурж хүсэлт гаргагч талд илгээнэ. Хэрэв ийнхүү гардуулах ажиллагааг хүчин төгөлдөр хэрэгжүүлж чадаагүй бол шалтгааныг мэдэгдэнэ.

4.Баримт бичигт заасан аливаа шаардлагыг биелүүлээгүй тохиолдолд тухайн этгээдэд аль нэг талын хуулийн дагуу ямар нэг торгууль, эсвэл албадлагын арга хэмжээ, хариуцлага хүлээлгэхгүй.

11 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Хүсэлт хүлээн авагч талд эд зүйл буцаах

Хүсэлт гаргагч тал энэхүү хэлэлцээрийн дагуу олж авсан материалыг хүсэлт хүлээн авагч талд шаардлагатай тохиолдолд нэн даруй буцаана.

12 ДУГААР ЗҮЙЛ

Нийтэд нээлттэй байх албан ёсны баримт бичиг

1. Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд нийтэд нээлттэй албан ёсны баримт бигийн хуулбарыг өгнө.

2. Хүсэлт хүлээн авагч тал Засгийн газрын байгууллага болон агентлагийн эзэмшилд байгаа ил болоогүй, өөрийн хууль хяналтын болон шүүх байгууллагад байгаа баримт бичгийг адил нөхцөлийн дагуу гаргаж өгч болно.

13 ДУГААР ЗҮЙЛ

Нотлох баримт гаргаж өгөх, мөрдөн байцаалтад оролцуулах зорилгоор хоригдож буй этгээдийг шилжүүлэх

1.Хүсэлт хүлээн авагч тал хоригдож буй этгээдийг хүсэлт гаргагч талын хүсэлт мөн тухайн этгээд болон хүсэлт хүлээн авагч талын бичгээр өгсөн зөвшөөрлийн үндсэн дээр нотлох баримт гаргуулах болон мөрдөн байцаах ажиллагаанд оролцуулах зорилгоор хүсэлт гаргагч талд түр хугацаагаар шилжүүлэн өгч болох бөгөөд, хүсэлт гаргагч тал хоригдож буй этгээдийг үргэлжлүүлэн хорьж түүнийг буцааж хүргүүлэх баталгааг гаргаж өгнө.

2.Хүсэлт хүлээн авагч тал хоригдож буй этгээдэд оролцохоос татгалзах болон тус хэлэлцээрийн 15 дугаар зүйлд заасан халдашгүй эрхийн талаар мэдэгдэнэ.

3.Шилжүүлэгдсэн этгээдийн хорих ялын хугацаа хүсэлт гаргагч талд байхад дуусгавар болсон тохиолдолд хүсэлт хүлээн авагч тал түүнийг хорих ялаас чөлөөлөхийг хүсэлт гаргагч талд зөвлөнө.

4.Энэхүү зүйлд заасны дагуу шилжүүлэгдсэн этгээдийн хүсэлт хүсэлт гаргагч талд хоригдож байсан хугацааг хүсэлт хүлээн авагч талын ял эдэлсэн хугацаанд оруулж тооцно.

14 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Туслалцаа үзүүлэх зорилгоор бусад этгээдийг шилжүүлэх

1.Хүсэлт гаргагч тал энэхүү хэлэлцээрийн дагуу мөрдөн байцаах ажиллагаанд туслалцаа үзүүлэх, эсхүл нотлох баримт гаргуулах зорилгоор аливаа этгээдийг ирүүлэх талаар туслалцаа үзүүлэхийг хүсэлт хүлээн

авагч талд гаргаж болно. Хүсэлт гаргагч тал тухайн этгээдэд олгогдох зардал болон тэтгэмжийн хэмжээг тодорхойлон зааж өгнө.

2.Хүсэлт хүлээн авагч тал тухайн этгээдийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг хүсэлт гаргагч талаас хангасан гэж үзвэл нотлох баримт гаргаж өгөх, мөрдөн байцаах ажиллагаанд туслалцаа үзүүлэх этгээдийг хүсэлт гаргагч талд зорчихыг мэдэгдэнэ.

3.Хүсэлт хүлээн авагч тал ирүүлэх гэж буй этгээдэд татгалзах болон тус хэлэлцээрийн 15 дугаар зүйлд заасан халдашгүй эрхийн талаар мэдэгдэнэ.

4.Хүсэлт хүлээн авагч тал хүсэлт гаргагч талд тухайн этгээдийн хариуг даруй мэдэгдэнэ. Хэрэв тухайн этгээд зөвшөөрсөн тохиолдолд, хүсэлт хүлээн авагч тал түүнийг хүсэлт гаргагч талд байлцуулах талаар шаардлагатай арга хэмжээг авна.

15 ДУГААР ЗҮЙЛ

Баталгаа гаргах

1. Тус хэлэлцээрийн 13 болон 14 дүгээр зүйлд заасны дагуу нотлох баримт гаргаж өгөх, эсхүл мөрдөн байцаах ажиллагаанд туслалцаа үзүүлэхийг зөвшөөрсөн аливаа этгээдийг хүсэлт хүлээн авагч талаас явахаасаа өмнө холбогдсон аливаа үйлдэл, эс үйлдэл эсхүл ял шийтгэлийн төлөө яллах, саатуулах, эсхүл хувийн эрх чөлөөг нь бусад хэлбэрээр хязгаарлан хориглохгүй, эсхүл тухайн этгээд хүсэлт хүлээн авагч талын хүсэлтэд дурдсанаас өөр мөрдөн байцаалт, эсхүл шүүн таслах ажиллагаанд нотлох баримт гарган өгөх, туслалцаа үзүүлэх үүрэг хүлээхгүй.

2. Тухайн этгээдийг биечлэн байлцах шаардлагагүй хэмээн албан ёсоор мэдэгдсэнээс хойш тухайн этгээд нь дөчин тав (45) хоногийн хугацаанд хүсэлт гаргагч талаас гарч явах нь чөлөөтэй боловч гарч яваагүй, эсхүл гарч явсан ч сайн дураар буцан ирсэн тохиолдолд энэхүү зүйлийн 1 дэх хэсэг үйлчлэхгүй.

3.Энэхүү хэлэлцээрийн 13 болон 14 дүгээр зүйлд заасны дагуу аливаа этгээд нотлох баримт гаргах, эсхүл мөрдөн байцаах ажиллагаанд туслалцаа үзүүлэхийг зөвшөөрөөгүй тохиолдолд аль нэг талын хуулийн дагуу ямар ч торгууль, эсхүл албадлагын арга хэмжээ, хариуцлага хүлээлгэхгүй.

16 ДУГААР ЗҮЙЛ

Нэгжлэг хийх, эд зүйл хураан авах

1. Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хуулийн хүрээнд нэгжлэг хийх, хураан авах болон шилжүүлэх үйл ажиллагаа явуулах, нэгжлэг хийсэн үр дүн, эд зүйл хураан авсан байршил, хэрхэн хураан авсан нөхцөл байдлын тухай болон хураан авсан эд зүйлийг битүүмжилсэн талаарх мэдээллээр хангана.

2. Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн нөхцөлийн дагуу хүсэлт хүлээн авагч тал зөвшөөрсний үндсэн дээр хураагдсан эд зүйлсийг хүсэлт гаргагч талд шилжүүлж болно.

3. Тус зүйлийг хэрэжүүлэхэд хүсэлт хүлээн авагч талын эрх, ашиг сонирхол болон гуравдагч этгээдийн шударгаар үйл ажиллагаа явуулах эрхийг зөрчихгүй байх ёстой.

17 ДУГААР ЗҮЙЛ

Гэмт хэргийн улмаас олсон орлого

1. Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн шүүхийн харьяалалд гэмт хэргийн улмаас олдсон эд зүйл байгаа эсэхийг олж тогтоох талаар хүчин чармайлт гаргах бөгөөд түүний үр дүнг хүсэлт гаргагч талд мэдэгдэнэ. Хүсэлт гаргагч тал хүсэлт гаргахдаа хүсэлт хүлээн авагч талын шүүхийн харьяалалд тухайн орлого байж болох үндэслэлээ мэдэгдэнэ.

2. Дээрх 1 дэх хэсэгт заасны дагуу гэмт хэргийн улмаас олдсон орлого байгаа нь тогтоогдвол, тэдгээр орлогын талаар хүсэлт гаргагч талын шүүхийн эцсийн шийдвэр гартал хүсэлт хүлээн авагч тал хүсэлт болон өөрийн хуулийн хүрээнд тухайн орлогыг шилжүүлэх болон борлуулахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авна.

3. Гэмт хэргийн улмаас олдсон орлогыг хураан авах тухай хүсэлтийг хүсэлт хүлээн авагч талын хуулийн хүрээнд зүй зохистой явуулна. Энэ нь хүсэлт хүлээн авагч талын шүүхээр баталгаажсан хүсэлт гаргагч талын шүүхээс гаргасан эцсийн шийдвэрийг агуулсан байна.

4. Хүсэлт хүлээн авагч тал хяналтдаа байлгаж буй хураагдсан орлогыг өөрийн хуулийн хүрээнд шийдвэрлэнэ. Хүсэлт хүлээн авагч тал өөрийн хууль тогтоомжийн дагуу болон зүй зохистой хэмээн үзсэн нөхцөлийн үндсэн дээр хураагдсан орлогыг хүсэлт гаргагч талд шилжүүлэн өгч болно.

5. Тус зүйлийг хэрэгжүүлэхэд талуудын эрх, ашиг сонирхол болон гурав дагч этгээдийн шударгаар үйл ажиллагаа явуулах эрхийг зөрчихгүй байх ёстой

18 ДУГААР ЗҮЙЛ

Гэрчлэх болон баталгаажуулах

1. Дор дурдсан 2 дахь хэсгийн заалтын дагуу туслалцаа үзүүлэхийг хүссэн хүсэлт, түүний дагалдах баримт бичиг болон энэхүү хүсэлтийн дагуу өгсөн бусад баримт бичгийг гэрчлэх, эсхүл баталгаажуулахыг шаардахгүй.

2. Хүсэлт хүлээн авагч талын хууль тогтоомжид хориглоогүй бол аливаа баримт бичиг, тэмдэглэл болон бусад холбогдох материалыг хүсэлт гаргагч талын хууль тогтоомжид нийцүүлэх үүднээс хүсэлт гаргагч талын дурдсан хэлбэрээр, эсхүл гэрчилсэн баримтыг хавсаргаж шилжүүлнэ.

19 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Төлөөлөл болон зардал

1. Хүсэлт хүлээн авагч тал нь хүсэлтээс үүдэн гарах байцаан шийтгэх ажиллагаанд хүсэлт гаргагч талыг төлөөлөх бүх шаардлагатай арга хэмжээг авах бөгөөд бусад бүх асуудлаар хүсэлт гаргагч талын ашиг сонирхлыг төлөөлнө.

2. Хүсэлт хүлээн авагч тал нь өөрийн харьяа нутаг дэвсгэрт туслалцаа үзүүлэхийг хүссэн хүсэлтийг гүйцэтгэхтэй холбогдон гарах үндсэн зардлыг хариуцах бөгөөд хүсэлт гаргагч тал нь дор дурдсан зардлыг хариуцна. Үүнд:

- (a) Хүсэлт гаргагч талын хүсэлтээр хүсэлт хүлээн авагч талын нутаг дэвсгэрээс тухайн этгээдийг шилжүүлэх, буцаах болон тус хэлэлцээрийн 13, 14 зүйлийн дагуу хүсэлт гаргагч талд биечлэн байлцах хугацаанд тухайн этгээдэд өгөх тэтгэмж;
- (b) шинжээчдийн төлбөр, зардал;
- (c) хүсэлт гаргагч талын хүсэлтээр оролцуулсан зөвлөхийн төлбөр болон зардал;
- (d) орчуулгын төлбөр;
- (e) аливаа эд хөрөнгийг шилжүүлэхтэй холбоотой зардал.

3.Хэрэв хүсэлтийг биелүүлэхэд үлэмж их хэмжээний зардал шаардагдахаар бол талууд тухайн хүсэлтийг ямар болзол, нөхцөлийн дагуу хэрэгжүүлэх, эсхүл туслалцаа үзүүлэхийг зогсоох эсэх асуудлаар зөвлөлдөнө.

20 ДУГААР ЗҮЙЛ

Зөвлөлдөх болон маргаан шийдвэрлэх

Талуудын аль нэг эрх бүхий төв байгууллагын хүсэлтээр хэлэлцээрийг тайлбарлах, хэрэглэх, эсхүл хэрэгжүүлэхтэй холбоотой асуудлаар даруй зөвлөлдөнө. Талуудын эрх бүхий төв байгууллага тохиролцоонд хүрч чадахгүй тохиолдолд маргааныг дипломат шугамаар шийдвэрлэнэ.

21 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛ

Хүчин төгөлдөр болох, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон цуцлах

1. Тал тус бүр энэхүү хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болоход шаардагдах дотоодын шаардлагыг биелүүлж дууссан тухай нөгөө талдаа бичгээр мэдэгдэнэ. Энэхүү хэлэлцээр нь хоёр мэдэгдлийн хамгийн сүүлийн өдрөөс хойш гуч (30) хоногийн дараа хүчин төгөлдөр болно.

2. Энэхүү хэлэлцээрт талууд харилцан бичгээр тохиролцон нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно. Тус нэмэлт, өөрчлөлт нь энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу хүчин төгөлдөр болно.

3. Энэхүү хэлэлцээр хүчин төгөлдөр болсноор аль нэг хүсэлтийн холбогдох үйлдэл, эс үйлдэл нь энэхүү хэлэлцээрийг хүчин төгөлдөр болоогүй байхад үүсэн гарсан зэргээс үл хамааран, бүхий л хүсэлтэд үйлчилнэ.

4. Аль ч тал нөгөө талдаа энэхүү хэлэлцээрийг цуцлах тухай мэдэгдлийг хэдийд ч бичгээр мэдэгдэж болно. Энэ тохиолдолд тус хэлэлцээр мэдэгдэл өгсөн өдрөөс хойш нэг зуун наяд (180) хоногийн дараа хүчингүй болно.

5. Энэхүү хэлэлцээрийг дуусгавар болохоос өмнө хүлээн авсан эрх зүйн туслалцаа хүссэн хүсэлтийг эцэслэн шийдвэрлэтэл тус хэлэлцээрт заасны дагуу үйл ажиллагаа явуулна.

ДЭЭР ДУРДСАНЫГ НОТОЛЖ, талуудын Засгийн газраас бүрэн эрх олгосны дагуу энэхүү хэлэлцээрт гарын үсэг зурав.

Энэхүү хэлэлцээрийг 2019 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдөр Улаанбаатар хотноо монгол, хятад болон англи хэлээр үйлдсэн бөгөөд эх бичвэр тус бүр нь адил хүчинтэй байна. Хэлэлцээрийг тайлбарлахад зөрүү гарвал англи хэл дээрх эх бичвэрийг баримтална.

**МОНГОЛ УЛСЫГ
ТӨЛӨӨЛЖ**

**БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД
УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГААНЫ
ОНЦГОЙ БҮС
МАКАОГ ТӨЛӨӨЛЖ**

**ЦЭНДИЙН
НЯМДОРЖ**

ЧАНЬ ХОЙ ФАН

**Хууль зүй, дотоод
хэргийн сайд**

**Засаг захиргаа, хууль зүйн
нарийн бичгийн дарга**

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц,
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 1.5

Индекс: 200003